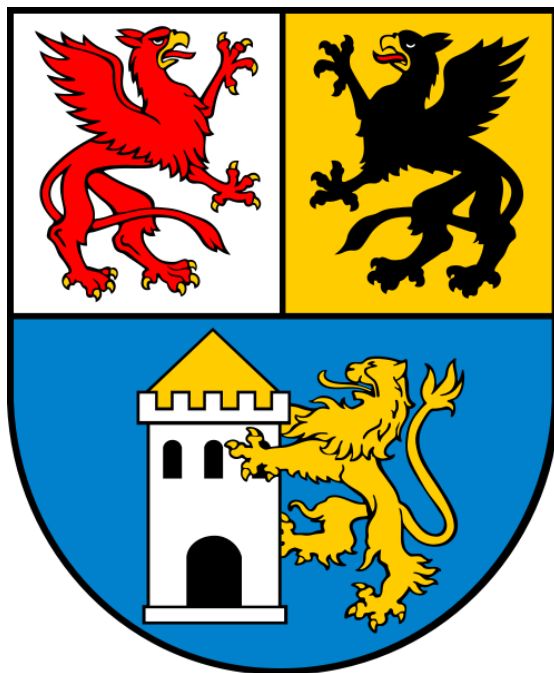

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Badanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Powiat Lęborski – 2014

Studio Diagnozy i Profilaktyki
30-011 Kraków
ul. Oboźna 17/5
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół ponadgimnazjalnych	3
Cel badania	3
Grupa badawcza	3
Metodologia oraz opis badania	3
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych a substancje psychoaktywne	4
Spożywanie alkoholu wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych	5
Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy	12
Palenie tytoniu.....	22
Młodzież a zachowania przemocowe.....	25
Hazard i inne ryzykowne zachowania.....	30
Używanie komputera przez młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą.....	33
Wnioski	37

Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonego badania była analiza następujących problemów społecznych: używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu oraz używania narkotyków i dopalaczy wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie lęborskim.

Grupa badawcza

W niniejszym badaniu wzięło udział 1873 uczniów szkół gimnazjalnych (951 uczennice i 922 uczniów). Średnia wieku w szkołach ponadgimnazjalnych wyniosła 17,9 lat. Ankieta składała się z 60 pytań zamkniętych.

Metodologia oraz opis badania

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też dobierając jednostki do badania, wybrane zostały szkoły, w których uczniowie zostali poproszeni o wypełnienie kwestionariusza ankiety. Wybór metody ilościowej oraz dobór próby sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie kwestionariusze na komputerach. Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestników poinformowano o anonimowości badania. Za każdym razem uzyskano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Według Statystycznego Vademecum Samorządowca z 2012 roku (GUS) w powiecie lęborskim w roku szkolnym 2012/2013 do szkół ponadgimnazjalnych uczęszczało 4209, w tym: 721 uczniów zasadniczych szkół zawodowych, 1396 uczniów liceów ogólnokształcących, 1371 uczniów techników i ogólnokształcących szkół artystycznych. W naszym badaniu wzięło udział 1873 uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Lęborku. Są to m.in. uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2, Zespołu Szkół Mechaniczno-Informatycznych, Zespołu Szkół Gospodarki Żywnościowej i Agrobiznesu oraz Powiatowego Centrum Edukacyjnego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych.

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Ankieta została skonstruowana w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18) w 2011 roku. W naszym badaniu, uwzględniliśmy jedynie uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Poniższa tabela ilustruje nasilenie zażywania alkoholu, używania narkotyków i dopalaczy wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim:

Tab. 1. Nasilenie określonych problemów społecznych w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Problem społeczny	Ogółem		Uczennice		Uczniowie	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	1645	88	835	88,1	810	87,9
Używanie narkotyków	438	23,4	183	19,3	255	27,7
Używanie dopalaczy	205	11	72	7,6	133	14,4

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych

Z otrzymanych rezultatów wynika, że do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 88% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. Uzyskane wyniki są niższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 95,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

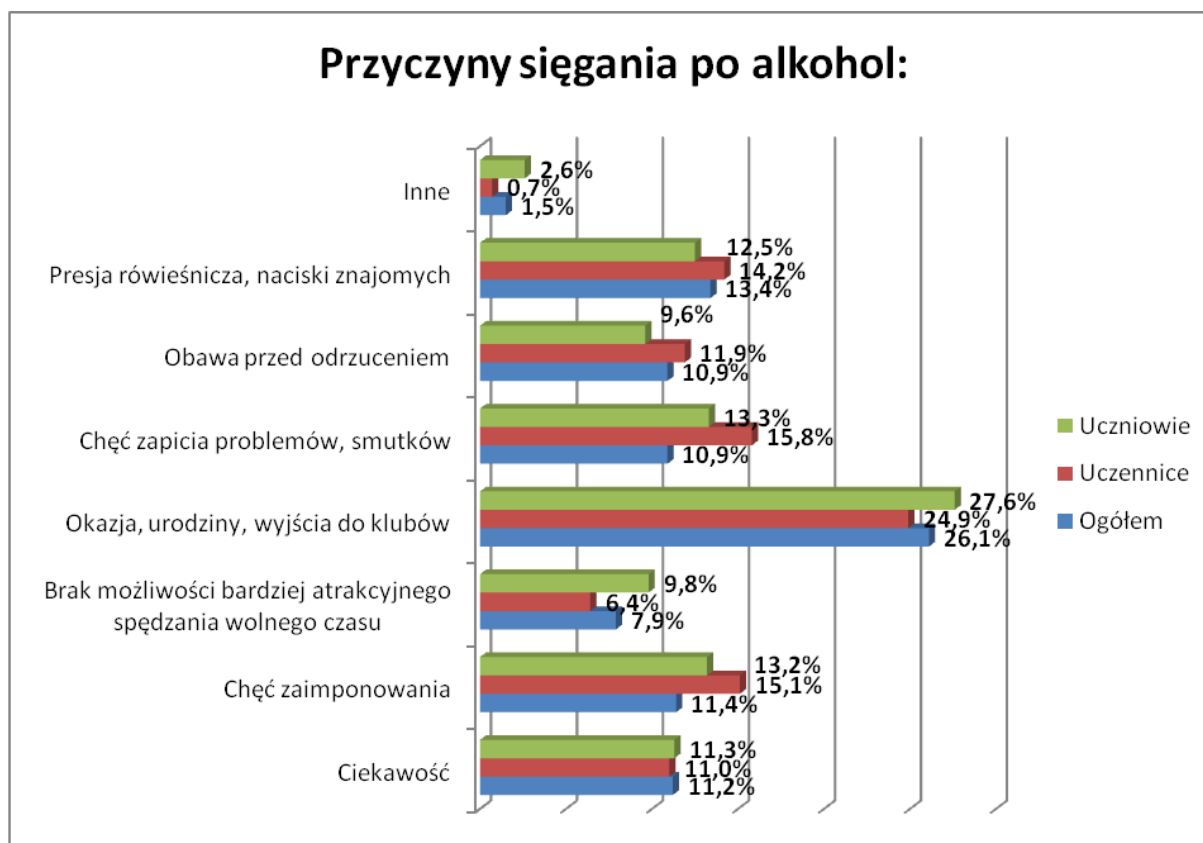
23,4% badanych uczniów przyznało, że przynajmniej raz w życiu użyło narkotyków. Z powyższych danych wynika, że kontakt z narkotykami młodych

mieszkańców powiatu łębarskiego stanowi poważny problem. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi, sondaż KBPN (Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii) z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%.

Używanie dopalaczy przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim jest na niższym poziomie niż wynik ogólnopolskich badań ESPAD z 2011 roku. W naszym badaniu 11% uczniów szkół ponadgimnazjalnych kiedykolwiek używało dopalaczy, zaś w badaniu ESPAD z 2011 roku odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy wyniósł 15,8%. W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich, po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Jako najczęstszą przyczynę spożywania alkoholu uczniowie szkół ponadgimnazjalnych podawali okazje towarzyskie, takie jak urodziny, wizyty w pubie bądź dyskotekę. Ponadto badani uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w Łęborku wskazywali często chęć zaimponowania, chęć zapicia problemów oraz presję rówieśniczą. Badane dziewczęta częściej niż badani chłopcy wskazywały na chęć zaimponowania, chęć zapicia problemów i smutków, obawę przed odrzuceniem oraz presję rówieśniczą.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku uczniów szkoły ponadgimnazjalnej w powiecie łębarskim wystąpiło niewielkie różnicowanie odpowiedzi w zależności od płci badanych. 9,5% badanych chłopców oraz 4% badanych dziewcząt ocenia zakup alkoholu jako bardzo trudny oraz raczej trudny. Wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych ponad trzy czwarte (76%) ankietowanych uznała zakup alkoholu za czynność bardzo łatwą oraz raczej łatwą (80,8% badanych dziewcząt oraz 70,9% badanych chłopców ocenia zakup alkoholu jako czynność raczej łatwą oraz bardzo łatwą.), 13,2% ankietowanych wskazało, że alkohol trudno jest kupić, ale jak się zna odpowiednie osoby, jest to możliwe, zaś dla 6,7% ankietowanych zakup alkoholu jest raczej trudny lub bardzo trudny. **Łatwy dostęp do**

alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającej sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Tab. 2. Ocena dostępności alkoholu w środowisku lokalnym przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo trudno	2,3%	0,6%	4%
Raczej trudno	4,4%	3,4%	5,5%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby, to można	13,2%	12,1%	14,4%
Raczej łatwo	34,4%	38,6%	30%
Bardzo łatwo	41,6%	42,2%	40,9%
Nie wiem	4,1%	3,1%	5,1%

Otrzymane rezultaty mogą być alarmujące. Wyniki badań ESPAD z 2011 roku są następujące: 73,1% uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że zakup piwa jest dla nich bardzo łatwy, 67,8% uczniów uznaje zakup wina za czynność bardzo łatwą, zaś 62,1% badanych ze szkół ponadgimnazjalnych wypowiada się w ten sposób o kupowaniu wódki.

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie o spożywanie kiedykolwiek przez nich napojów alkoholowych.

Tab. 3. Spożywanie napojów alkoholowych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Czy spożywałeś kiedykolwiek alkohol?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Tak	88%	88,1%	87,9%
Nie	12%	11,9%	12,1%

W przeprowadzonych badaniach nie wystąpiło zróżnicowanie odpowiedzi w zależności od płci badanych uczniów. W powiecie łębarskim alkohol piło przynajmniej raz w życiu 87,9% badanych chłopców oraz 88,1% badanych dziewcząt, co stanowi duży odsetek młodych ludzi mających kontakt z alkoholem. W badaniu ESPAD z 2011 roku kiedykolwiek w życiu piło alkohol 96,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz 94,2% uczennic szkół ponadgimnazjalnych.

Średni wiek pierwszego kontaktu z alkoholem wyniósł dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim 14,7 lat. Jeśli chodzi o okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem w grupie badanych dziewcząt oraz chłopców wystąpiły niewielkie różnice. Szczegółowe zestawienie wyników dla powiatu łębarskiego znajduje się w poniższej tabeli.

Tab. 4. Okoliczności pierwszego spożycia alkoholu przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim. Procenty dotyczą uczniów, którzy wcześniej deklarowali spożycie alkoholu przynajmniej raz w życiu.

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś kontakt z alkoholem?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
W szkole	2,1%	0,7%	3,6%
Na dyskotecę/w pubie	15,7%	17,3%	14%
Na wakacjach	32,3%	32,3%	32,2%
W czasie wolnym po szkole	34,2%	32,5%	36,1%
W domu	11,1%	12,9%	9,1%
W innej sytuacji	4,6%	4,2%	5,1%

Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 32,3% badanych uczniów, natomiast do picia alkoholu w czasie wolnym po szkole przyznało się 34,2%. Blisko 16% badanych miało pierwszy kontakt z alkoholem na dyskotecie, natomiast 11,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych z powiatu łębskiego odpowiedziało, że pierwszy kontakt z alkoholem mieli w domu. Badani młodzi mieszkańcy powiatu łębskiego deklarowali ponadto, że spożywali po raz pierwszy napoje alkoholowe w trakcie różnych okazji, jak urodziny, spotkania rodzinne, spotkania ze znajomymi, wesela, zabawy sylwestrowe oraz imprezy plenerowe i biwak szkolny.

Spożywanie alkoholu przez uczniów szkoły ponadgimnazjalnej było najczęściej wynikiem własnej inicjatywy. W ten sposób odpowiedziało 81,9% badanych mających kontakt z alkoholem (84,1% dziewcząt oraz 79,4% chłopców mających kontakt z alkoholem). Ponadto młode osoby były namawiane do spożycia alkoholu przez znajomych. Odpowiedziało w ten sposób 16,3% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy mieli wcześniej kontakt z alkoholem (14,3% dziewcząt oraz 18,5% chłopców, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem). Badani uczniowie szkół ponadgimnazjalnych również wskazywali na inne okoliczności spożywania napojów alkoholowych m.in. podczas rodzinnych uroczystości.

Blisko połowa badanych uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem (42,5%) spożywała alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), 25,1% ankietowanych – kilka razy w miesiącu, 16,3% uczniów – średnio raz w miesiącu, 9,5% uczniów – więcej niż raz w tygodniu, 3,5% uczniów – prawie codziennie, a kolejnych 3,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej spróbowało alkoholu tylko raz w życiu. Wystąpiły pewne różnice w odpowiedziach badanych chłopców i dziewcząt. 51,1% dziewcząt oraz 33,1% chłopców, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, spożywała alkohol okazjonalnie, 16,3% dziewcząt oraz 16,2% chłopców – średnio raz w miesiącu, 22,2% dziewcząt oraz 28,2% chłopców – kilka razy w miesiącu, 5,9% dziewcząt oraz 13,3% chłopców – więcej niż raz w tygodniu, 1,1% dziewcząt oraz 6,1% chłopców – prawie codziennie, zaś 3,3% dziewcząt oraz 3,1% chłopców spróbowało alkoholu tylko raz w życiu.

Tab. 5. Rodzaje alkoholu spożywanego przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz częstotliwość ich spożywania.

	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
PIWO			
Nigdy	7,2%	8,7%	5,5%
1-2 razy	16,7%	20,8%	12,2%
3-5 razy	15,5%	19,7%	10,9%
6-9 razy	13,5%	14,6%	12,2%
10-19 razy	17,2%	17,7%	16,8%
20-39 razy	9,7%	8,5%	11%
40 i więcej	20,3%	10,1%	31,4%
WINO			
Nigdy	33,7%	22,4%	46%
1-2 razy	36,4%	39,9%	32,6%
3-5 razy	14,9%	19,4%	10%
6-9 razy	7,4%	10%	4,7%
10-19 razy	4,5%	5,4%	3,6%
20-39 razy	1,7%	2%	1,5%
40 i więcej	1,3%	1%	1,6%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	11,2%	12,3%	9,9%
1-2 razy	22,4%	25,4%	19,1%
3-5 razy	18,8%	20,8%	16,6%
6-9 razy	15,7%	14,6%	16,8%
10-19 razy	14,9%	13,8%	16,2%
20-39 razy	9,2%	8,1%	10,3%
40 i więcej	7,9%	5%	11%

Spożycie piwa wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie lęborskim wynosi 92,8%, spożywanie wina — 66,3%. Natomiast poziom picia napojów wysokoprocentowych wynosi 88,8%. Wystąpiło niewielkie zróżnicowanie odpowiedzi badanych dziewcząt i chłopców.

Kolejne pytanie dotyczyło upojenia alkoholowego. Picie w znacznych ilościach, które prowadzi do przekraczania progu nietrzeźwości, może powodować uszczerbek na zdrowiu oraz występowanie nagannych zachowań, zaburzających porządek publiczny. Zapytaliśmy uczniów, czy zdarzyło się im kiedykolwiek upić (stracić kontrolę nad swoim zachowaniem). Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu lęborskiego, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, 44,2% uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 27,6%

uczniów– upiło się tylko raz, 22,8% uczniów upiło się od 2 do 9 razy, 5,4% uczniów upiło się 10 lub więcej razy w swoim życiu.

Podsumowując, 46,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (odsetki dotyczą wszystkich uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem) przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem (badanych chłopców-65,7%; badanych dziewcząt 45,8%). W badaniu ESPAD w 2011 roku uwzględniono dwa poziomy nadmiernego spożycia napojów alkoholowych: przekroczenie progu nietrzeźwości oraz silne upicie się (wypicie tyle, żeby zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo). Do przekroczenia progu nietrzeźwości chociaż raz w życiu przyznało się 70,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, zaś do silnego upicia się chociaż raz w życiu przyznało się 65,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wyniki uzyskane w naszym badaniu wskazują na niższy odsetek uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy posiadali tego typu doświadczenia.

Rodzina odgrywa istotną rolę w wychowywaniu młodego pokolenia. Rodzice mogą mieć decydujący wpływ na podejmowanie doświadczeń z substancjami psychoaktywnymi przez ich dzieci, dlatego też ta kwestia została poruszona w badaniach. Uczniowie udzielali odpowiedzi na pytanie o reakcję rodziców w sytuacji, gdy wrócili do domu pod wpływem alkoholu.

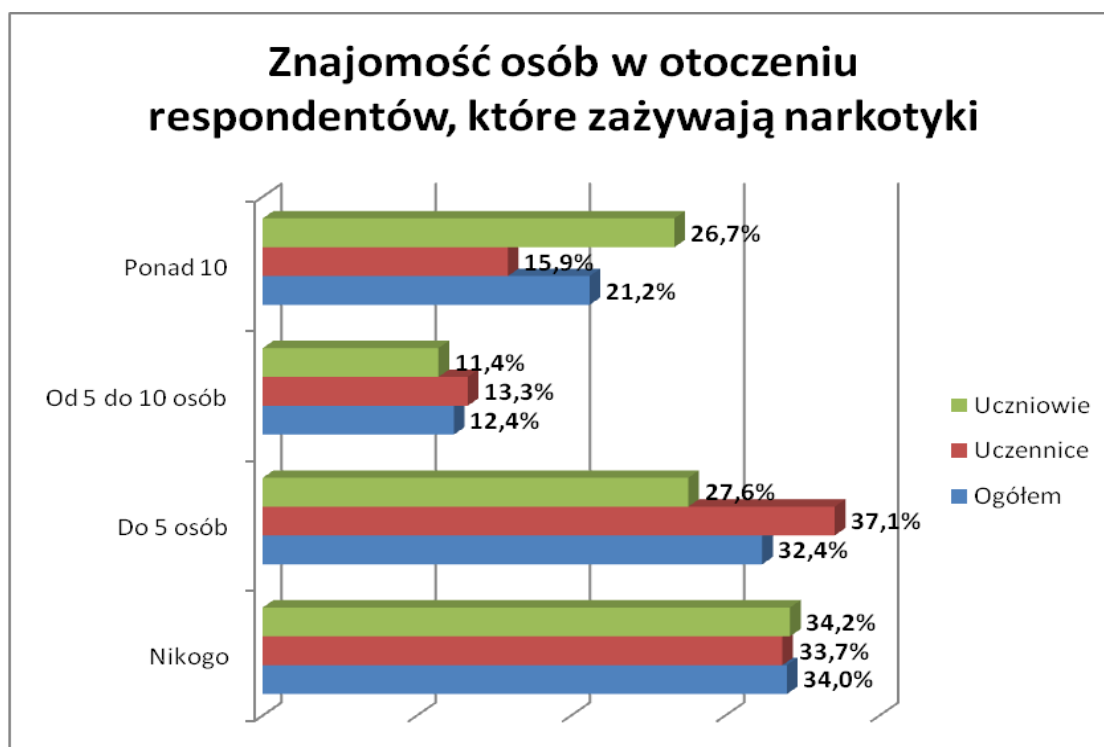
Tab. 6. Reakcja rodziców na stan upojenia alkoholowego uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Jeśli wróciłeś do domu pod wpływem alkoholu, jaka była reakcja Twoich rodziców?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Zdenerwowali się i nakrzyczeli na mnie	21,4%	17,3%	25,8%
Ukarali mnie	3,3%	2,3%	4,2%
Nie zorientowali się	28,6%	31,8%	25,1%
Zauważyli, ale nie zareagowali	10,3%	9,2%	11,4%
Taka sytuacja nie miała miejsca	36,5%	39,3%	33,5%

W jednej trzeciej przypadków nie zaistniała w ogóle sytuacja, w której badany wrócił do domu pod wpływem alkoholu i zastał rodziców. W sytuacji, kiedy rodzice rozpoznają stan upojenia alkoholowego u dzieci, czasami reagują gniewem i stosują kary, takie jak zakazy. **Niepokojący wydaje się jednak znaczny odsetek sytuacji, w których rodzice nie zorientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu.**

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

Młodzi badani ze szkół ponadgimnazjalnych powiatu łębskiego zostali zapytani o to, ile znają osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. 34% ankietowanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie zna nikogo, kto zażywa narkotyki w ich najbliższym otoczeniu. 32,4% badanych zna do 5 osób, 12,4% od 5 do 10 osób, natomiast 21,2% uczniów zna ponad 10 osób, które zażywają narkotyki. Całościowe wyniki z rozróżnieniem na płeć respondenta przedstawia poniższy wykres.

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród młodych mieszkańców powiatu łębskiego, 42% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy oraz

bardzo łatwy. Jedna czwarta uczniów wskazywała, że narkotyki jest trudno kupić, jednak w sytuacji znajomości określonych osób jest to jak najbardziej możliwe. 41,9% badanych dziewcząt oraz 42,2% badanych chłopców określiło kupno narkotyku jako raczej łatwe oraz bardzo łatwe zadanie. Według badań ESPAD z 2011 roku, 70,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez zlecenia lekarza, 18,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby, które biorą Ecstasy, zaś 13,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Tab. 7. Ocena dostępności narkotyków w środowisku lokalnym przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębskim.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo trudno	7,6%	4,4%	11%
Raczej trudno	8,1%	7,6%	8,6%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	25,2%	28,5%	21,9%
Raczej łatwo	26,8%	27,6%	26%
Bardzo łatwo	15,2%	14,3%	16,2%
Nie wiem	17%	17,6%	16,4%

Jedna trzecia badanych uczniów w powiecie łębskim deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie najczęściej wskazują na dyskotekę jako miejsce, gdzie łatwo można kupić narkotyki. Wynik ten jest zgodny z badaniami ESPAD z 2011 roku, w których najwięcej badanych uczniów wskazywało na dyskoteki. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła. Wynik ten wskazuje na potrzebę zwracania większej uwagi przez nauczycieli oraz innych pracowników na to, co się dzieje w

szkole. 14,1% badanych uważa, że narkotyki można kupić na podwórku, natomiast 8,7% uczniów deklaroowało, że można zamówić narkotyki przez Internet.

Tab. 8. Wiedza uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim na temat miejsc, w których można kupić narkotyki.

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Na podwórku	14,1%	13,3%	14,9%
Na dyskotecę	19,5%	22,4%	16,6%
W szkole	14,3%	13,7%	14,9%
Można zamówić przez telefon	12,7%	12,5%	12,8%
Można zamówić przez Internet	8,7%	8,1%	9,3%
Nie wiem	30,7%	29,9%	31,6%

23,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim przynajmniej raz w życiu użyło narkotyków. Niższy odsetek badanych dziewcząt (19,3%) niż badanych chłopców (27,7%) posiadał doświadczenia z używaniem narkotyków. W przypadku badanych uczniów średni wiek inicjacji narkotykowej wyniósł 16,2 lat. Poniższa tabela przedstawia rozkład wyników na pytanie o używanie narkotyków.

Tab. 9. Używanie narkotyków przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Czy używałeś kiedykolwiek narkotyków	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Tak	23,4%	19,3%	27,7%
Nie	76,6%	80,7%	72,3%

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami, wśród uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 78,8% uczniów (81% dziewcząt oraz 76,7% chłopców, mających kontakt z narkotykami) zrobiło to bez niczyjej namowy, 18% badanych (17,8% dziewcząt oraz 20,2% chłopców, mających kontakt z narkotykami) zostało namówionych przez znajomych, 2,2% ankietowanych

(0% dziewcząt oraz 2,2% chłopców, mających kontakt z narkotykami) zostało namówionych przez osobę, która chciała sprzedać narkotyk, zaś 1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (1,1% dziewcząt oraz 0,9% chłopców, mających kontakt z narkotykami) wskazało na inne okoliczności.

Zapytaliśmy również uczniów, którzy deklarowali zażywanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Młodzi mieszkańcy powiatu lęborskiego mieli najczęściej pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi w czasie wakacji (30,3% uczniów, 28,5% badanych dziewcząt i 31,8% badanych chłopców, którzy mieli kontakt z narkotykami) oraz w czasie wolnym (48,3% uczniów, 50% badanych dziewcząt oraz 47% badanych chłopców, którzy mieli kontakt z narkotykami). Szczegółowy rozkład wyników ukazuje poniższa tabela.

Tab. 10. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami. Procenty odnoszą się do grupy uczniów, którzy wcześniej deklarowali używanie narkotyków.

Gdzie po raz pierwszy użyłeś narkotyków?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Szkoła	5,4%	1,7%	8,3%
Dyskoteka/pub	10,8%	14%	8,3%
Wakacje	30,3%	28,5%	31,8%
Czas wolny/po lekcjach	48,3%	50%	47%
Dom	3,1%	2,3%	3,7%
Inne	2,1%	3,5%	0,9%

Zadaliśmy również pytanie o to, jak często młodzi ludzie używają narkotyków. Procenty odnoszą się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z narkotykami. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 51,8% uczniów (54,4% dziewcząt oraz 49,8% chłopców) używało narkotyków okazjonalnie, 26,4% uczniów (36,3% dziewcząt oraz 18,6% chłopców) spróbowało narkotyku tylko raz w życiu, 5,7% uczniów (2,3% dziewcząt oraz 8,4% chłopców) używało narkotyków więcej niż raz w tygodniu, 4,7% uczniów (2,3% dziewcząt oraz 6,5% chłopców) używało narkotyków średnio raz w miesiącu, 9,1% uczniów używało narkotyków (4,7% dziewcząt oraz 12,6% chłopców) kilka razy w miesiącu, zaś 2,3% uczniów (0% dziewcząt oraz 4,2% chłopców) używało narkotyków prawie codziennie.

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwość używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najbardziej rozpowszechnionymi substancjami odurzającymi wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest marihuana oraz jej pochodne. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanych narkotyków.

Tab. 11. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim. Procenty odnoszą się do wszystkich uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniejszy kontakt z narkotykami.

Substancja		Ogółem N=1773	Uczennice N=951	Uczniowie N=922
Marihuana lub jej pochodne	Nigdy	80,09%	84,44%	76,46%
	1-2 razy	6,88%	6,41%	6,62%
	3-5 razy	4,23%	4,00%	4,01%
	6-9 razy	2,54%	2,73%	2,06%
	10-19 razy	1,64%	0,84%	2,28%
	20-39 razy	1,41%	0,63%	2,06%
	40 i więcej razy	3,21%	0,95%	5,21%
Amfetamina	Nigdy	94,19%	95,58%	93,38%
	1-2 razy	2,99%	2,84%	2,82%
	3-5 razy	1,07%	0,63%	1,41%
	6-9 razy	0,39%	0,21%	0,54%
	10-19 razy	0,62%	0,53%	0,65%
	20-39 razy	0,17%	0,00%	0,33%
	40 i więcej razy	0,56%	0,21%	0,87%
LSD	Nigdy	98,14%	98,74 %	97,72%
	1-2 razy	1,30%	0,95%	1,52%
	3-5 razy	0,34%	0,21%	0,43%
	6-9 razy	0,00%	0,00%	0,00%
	10-19 razy	0,06%	0,11%	0,00%
	20-39 razy	0,06%	0,00%	0,11%
	40 i więcej razy	0,11%	0,00%	0,22%
Ecstasy	Nigdy	97,91%	98,53%	97,51%
	1-2 razy	1,24%	1,05%	1,30%
	3-5 razy	0,28%	0,21%	0,33%
	6-9 razy	0,11%	0,11%	0,11%
	10 -19 razy	0,17%	0,11%	0,22%
	20-39 razy	0,11%	0,00%	0,22%
	40 i więcej razy	0,17%	0,00%	0,33%
Środki nasenne	Nigdy	97,18%	96,95%	97,72%
	1-2 razy	1,52%	2,10%	0,76%
	3-5 razy	0,11%	0,00%	0,22%
	6-9 razy	0,34%	0,42%	0,22%
	10-19 razy	0,34%	0,21%	0,43%
	20-39 razy	0,11%	0,21%	0,00%
	40 i więcej razy	0,39%	0,11%	0,65%
Środki nasenne + alkohol	Nigdy	98,25%	99,05%	97,61%
	1-2 razy	0,79%	0,53%	0,98%
	3-5 razy	0,45%	0,32%	0,54%
	6-9 razy	0,00%	0,00%	0,00%

	10-19 razy	0,28%	0,11%	0,43%
	20-39 razy	0,00%	0,00%	0,00%
	40 więcej razy	0,23%	0,00%	0,43%
Klej, rozpuszczalnik	Nigdy	98,42%	98,95%	98,05%
	1-2 razy	0,96%	0,63%	1,19%
	3-5 razy	0,23%	0,11%	0,33%
	9-10 razy	0,06%	0,11%	0,00%
	10-19 razy	0,06%	0,00%	0,11%
	20-39 razy	0,00%	0,00%	0,00%
	40 więcej razy	0,28%	0,21%	0,33%
Sterydy anaboliczne	Nigdy	98,93%	99,58%	98,37%
	1-2 razy	0,34%	0,11%	0,54%
	3-5 razy	0,28%	0,21%	0,33%
	9-10 razy	0,17%	0,11%	0,22%
	10-19 razy	0,11%	0,00%	0,22%
	20-39 razy	0,00%	0,00%	0,00%
	40 więcej razy	0,17%	0,00%	0,33%
Grzyby halucynogenne	Nigdy	97,41%	98,74%	96,31%
	1-2 razy	1,47%	0,63%	2,17%
	3-5 razy	0,51%	0,21%	0,76%
	6-9 razy	0,17%	0,21%	0,11%
	10-19 razy	0,23%	0,11%	0,33%
	20-39 razy	0,11%	0,11%	0,11%
	40 więcej razy	0,11%	0,00%	0,22%
Kokaina	Nigdy	96,79%	97,37%	96,53%
	1-2 razy	1,97%	2,00%	1,74%
	3-5 razy	0,28%	0,00%	0,54%
	6-9 razy	0,23%	0,11%	0,33%
	10-19 razy	0,34%	0,32%	0,33%
	20-39 razy	0,17%	0,11%	0,22%
	40 więcej razy	0,23%	0,11%	0,33%
Inne	Nigdy	97,41%	98,11%	96,96%
	1-2 razy	1,35%	1,58%	0,98%
	3-5 razy	0,28%	0,00%	0,54%
	6-9 razy	0,11%	0,00%	0,22%
	10-19 razy	0,34%	0,32%	0,33%
	20-39 razy	0,06%	0,00%	0,11%
	40 więcej razy	0,45%	0,00%	0,87%

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 82,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (84,6% badanych dziewcząt i 80,8% badanych chłopców). Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku (mimo głośnej akcji zamknięcia sklepów) produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród uczniów szkół

ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim. Kolejne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród młodych mieszkańców powiatu łębarskiego.

Tab. 12. Ocena dostępności dopalaczy w środowisku lokalnym przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo trudno	5,2%	2,3%	8,3%
Raczej trudno	8,2%	8,5%	7,8%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	17,9%	18,8%	16,9%
Raczej łatwo	27%	30%	23,9%
Bardzo łatwo	18,8%	17%	20,6%
Trudno powiedzieć	22,9%	23,4%	22,5%

Blisko jedno czwarta uczniów szkoły ponadgimnazjalnej nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 13,4% badanych zakup dopalaczy jest bardzo trudny oraz raczej trudny, zaś 45,8% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe i bardzo łatwe zadanie. Badane dziewczęta oceniają zakup dopalaczy jako łatwiejszy niż badani chłopcy (47% badanych dziewcząt oraz 44,5% badanych chłopców ocenia zakup dopalaczy jako raczej łatwe bądź bardzo łatwe zadanie). Młodzi mieszkańcy powiatu łębarskiego oceniają zakup dopalaczy podobnie jak młodzi uczestnicy badania ESPAD z 2011 roku, w którym 45,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

11% uczniów szkół ponadgimnazjalnych odpowiedziało twierdząco na pytanie o używanie dopalaczy w ciągu swojego życia. Jeśli chodzi o zróżnicowanie odpowiedzi ze względu na płeć badanych uczniów – 7,6% badanych dziewcząt i 14,4% badanych chłopców miało kontakt z dopalaczami przynajmniej raz w życiu. Średnia wieku pierwszego kontaktu z dopalaczami wyniosła 16,5 lat. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców powiatu łębarskiego.

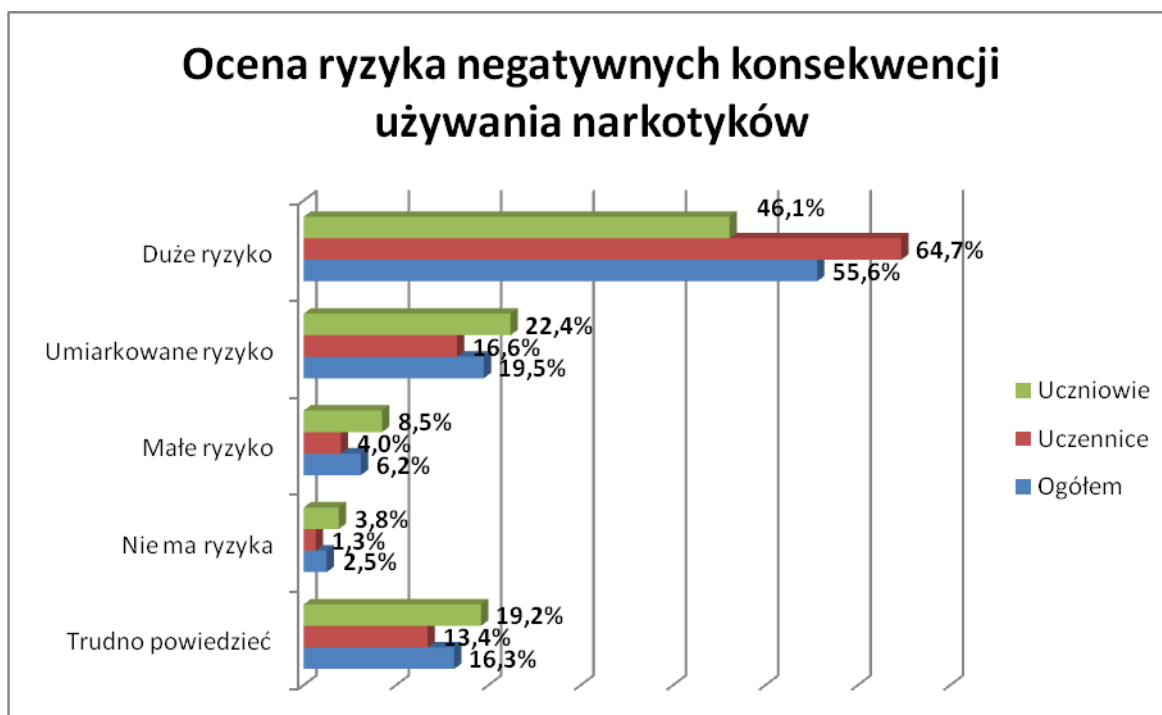
Tab. 13. Używanie dopalaczy przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Czy używałeś kiedykolwiek dopalaczy?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Tak	11%	7,6%	14,4%
Nie	89%	92,4%	85,6%

Zapytaliśmy również badanych o to, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowałiby się na to. Twierdząco odpowiedziało 6,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim (6,3% badanych dziewcząt i 6% badanych chłopców).

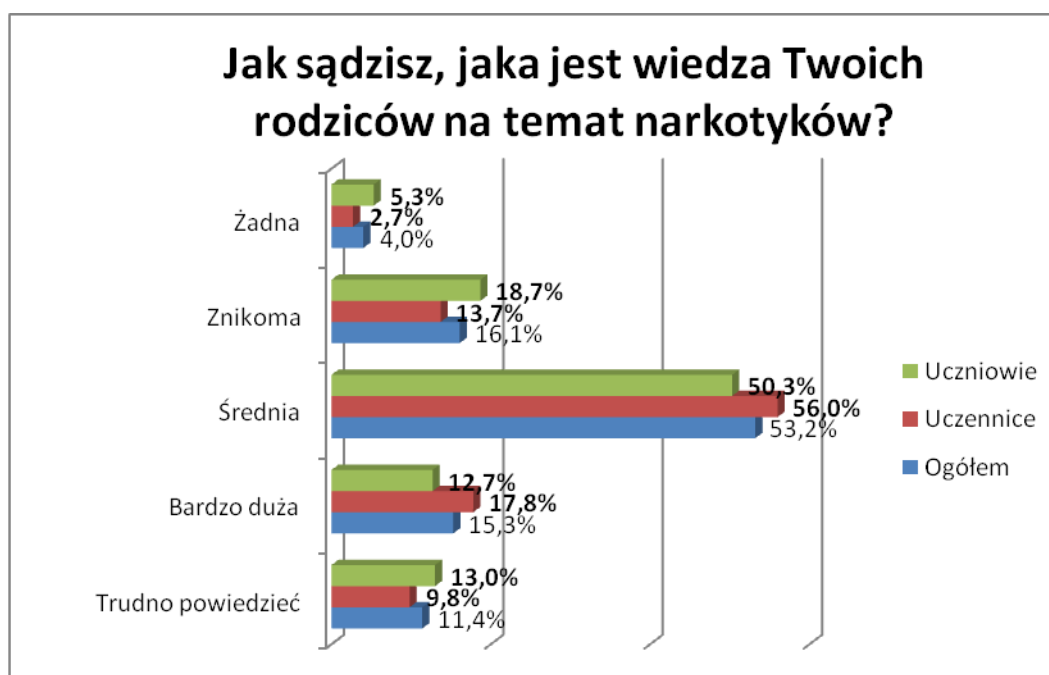
Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. Przyznało się do tego 18,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej w powiecie łębarskim. Odpowiedziało w ten sposób 14,5% badanych dziewcząt oraz 22,1% badanych chłopców.

Uczniowie zostali poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Ponad połowa badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że z używaniem narkotyków wiąże się duże ryzyko.

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych uczniów ocenia ryzyko związane z używaniem narkotyków jako małe lub deklaruje, że w ogóle ryzyka nie ma. Badane dziewczęta częściej niż badani chłopcy deklarują, że ludzie bardzo ryzykują, że sobie zaszkodzą, gdy używają narkotyków.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z powiatu łębskiego ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią (53,2% uczniów) bądź nie mieli zdania na ten temat (11,4% uczniów). Wystąpiły niewielkie różnice między odpowiedziami badanych dziewcząt i chłopców.

63,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (62,1% badanych dziewcząt i 64,8% badanych chłopców) deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków bądź innych środków zmieniających nastrój. 72% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (77,7% badanych dziewcząt i 64,8% badanych chłopców) uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na zażywanie narkotyków lub dopalaczy przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała na odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Stosunkowo niewielki odsetek młodych ludzi jest przekonany, że ich rodzice nie zareagowaliby na używanie przez nich narkotyków bądź też, że łatwo pogodziliby się z takim faktem. Badani chłopcy częściej niż badane dziewczęta deklarowali, że rodzice ukaraliby ich w takiej sytuacji, natomiast badane dziewczęta częściej niż badani chłopcy przyznawały, że ich rodzice próbowaliby pomóc znaleźć przyczynę lub zmartwiliby się w takiej sytuacji. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w tabeli.

Tab. 14. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków lub dopalaczy przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim.

Jak myślisz, jak zareagowałoby Twój rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki lub dopalacze?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Ukarali	21,5%	18,6%	24,8%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	54,3%	46,4%	44%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	3,6%	3,8%	3,4%
Zmartwiliby się	24,7%	28,1%	20,9%
Nic by nie zrobili	1,8%	1%	2,7%
Inne	3,1%	2,2%	4,2%

Palenie tytoniu

Analizę związaną z paleniem papierosów wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim warto zacząć od wskazania średniego wieku dzieci i młodzieży, w którym sięgnęli po pierwszego papierosa. Wiek ten wynosi 14,7 lat. Stosunkowo wysoki odsetek osób, które kiedykolwiek paliły papierosa - 61,5% uczniów, jest niższy w porównaniu wyników uczniów szkół ponadgimnazjalnych z badania ESPAD z 2011 roku, według których w czasie całego życia, jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem miało 70,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W powiecie łębarskim zjawisko palenia papierosów przez młodych ludzi jest umiarkowanie nasilone. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenia z paleniem papierosów.

Tab. 15. Palenie papierosów przez młodych mieszkańców powiatu łębarskiego.

Czy paliłeś kiedykolwiek papierosy?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Tak	61,5%	63,1%	59,8%
Nie	38,5%	36,9%	40,2%

Jeżeli chodzi o zróżnicowanie między płciami w kwestii palenia papierosów, wśród uczniów przyznających się do palenia zdarzało się to rzadziej badanym chłopcom (59,8%) niż badanym dziewczynom (63,1%).

Powyższe pytanie odnosiło się do zjawiska eksperymentowania z tą substancją, czyli podejmowania prób palenia tytoniu. W kolejnym pytaniu interesowało nas poznanie rozmiarów grupy aktualnie palących uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie lęborskim.

Tab. 16. Porównanie wyników badań z badaniami ESPAD z 2011 roku. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni w powiecie lęborskim.

		Diagnoza	ESPAD
Ogółem	Nie	39,2%	29,1%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	12,7%	15%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	6,7%	7,9%
	1-5 papierosów dziennie	17,6%	5,6%
	6-10 papierosów dziennie	13,4%	6%
	11-20 papierosów dziennie	7,8%	4,4%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	2,6%	32%
Uczennice	Nie	42,4%	33,5%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	15,9%	15,3%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	6,5%	7%
	1-5 papierosów dziennie	18,6%	5,9%
	6-10 papierosów dziennie	9,7%	5,8%
	11-20 papierosów dziennie	4,4%	4,1%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	2,4%	28,4%
Uczniowie	Nie	35,6%	24,9%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	9,1%	14,7%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	7%	8,7%
	1-5 papierosów dziennie	16,5%	5,3%
	6-10 papierosów dziennie	17,4%	6,2%
	11-20 papierosów dziennie	11,6%	4,6%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	2,8%	35,5%

Badani uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie o palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Wśród wszystkich uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 12,7% uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej

niż jednego papierosa na tydzień, 6,7% uczniów – mniej niż 1 papieros dziennie, 17,6% uczniów - 1-5 papierosów dziennie, 13,4% uczniów – 6-10 papierosów dziennie, 7,8% uczniów- 11-20 papierosów dziennie, a 2,6% uczniów - więcej niż 20 papierosów dziennie.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników na pytanie o dostępność papierosów.

Tab.17. Dostępność papierosów w środowisku młodzieży w powiecie lęborskim.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo trudno	2,1%	0,6%	3,7%
Raczej trudno	3,4%	2,4%	4,5%
Trudno, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	7,6%	7,1%	8,1%
Raczej łatwo	30,2%	29,6%	30,8%
Bardzo łatwo	52,7%	58,1%	47,1%
Trudno powiedzieć	4%	2,2%	5,8%

Odsetek uczniów, którzy oceniają zakup papierosów jako raczej łatwy oraz bardzo łatwy, wynosi 82,9%. **Powinno to uświadamiać dorosłym, że młodzi ludzie mają stanowczo zbyt mało ograniczony dostęp do nikotyny, mimo iż prawo zabrania sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.** Uzyskane wyniki są wyższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których odsetek uczniów określających zdobycie papierosów jako bardzo łatwe zadanie w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych wyniósł 67,5%.

W przypadku pytania uczniów o inicjatywę dotyczącą palenia papierosów, najczęściej początek palenia był rezultatem własnej decyzji- 72,5% (76,8% uczennic, 67,6% uczniów) Badani wskazywali również na wpływ rówieśników 26,3% (30,4% uczennic, 22,6% uczniów). Uzyskane wyniki świadczą o tym, że palenie niekoniecznie musi być powodowane motywacjami społecznymi i chęcią dopasowania się do grupy rówieśniczej. Młodzi ludzie często samodzielnie decydowali się na sięgnięcie po papierosy, ich dokładne motywacje nie są jednak znane.

Tab. 18. Okoliczności zapalenia pierwszego papierosa. Odsetek badanych odnosi się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z papierosami.

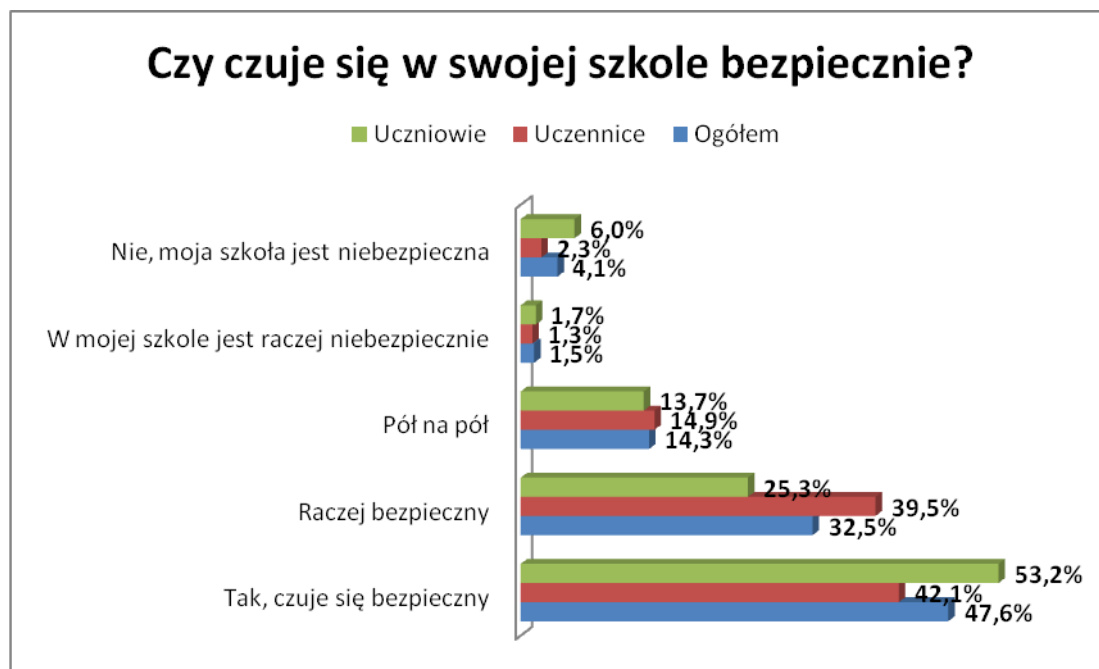
Gdzie po raz pierwszy palileś?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Szkoła	14,9%	14,4%	15,5%
Dyskoteka/pub	11%	12,1%	9,7%
Wakacje	27,7%	27,7%	27,7%
Czas wolny/po lekcjach	40,7%	40%	41,5%
Dom	4,3%	4,4%	4,2%
Inna sytuacja	1,4%	1,4%	1,5%

Osoby badane, które zostały zapytane o okoliczności zapalenia pierwszego papierosa, najczęściej wskazywały wakacje oraz czas wolny po lekcjach jako początek kontaktu z papierosami. 27,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało na wakacje, natomiast na czas wolny po lekcjach wskazało 40,7% respondentów. Wakacje to często czas spędzany z dala od domu i rodziców, nawiązywania nowych znajomości. Może on sprzyjać eksperymentowaniu z używkami, do którego dzieci i młodzież mogą być zachęcane w czasie wakacyjnych wyjazdów. Uczniowie wskazywali również na szkołę oraz dyskotekę jako miejsca, w których mieli pierwszy kontakt z papierosami.

Młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie oraz raczej bezpiecznie w szkole czuje się 80,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębskim. Raczej niebezpiecznie oraz niebezpiecznie czuje się w szkole 5,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zdecydowana większość badanych uczniów wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemocy, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły i poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi. W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty (kilka razy w tygodniu) kontakt z takimi sytuacjami wskazało 6,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Rezultaty te wskazują, że przemoc jest umiarkowanym problemem w szkołach w powiecie łębskim. Jednocześnie warto dodać, że 8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Tab. 19. Częstość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.

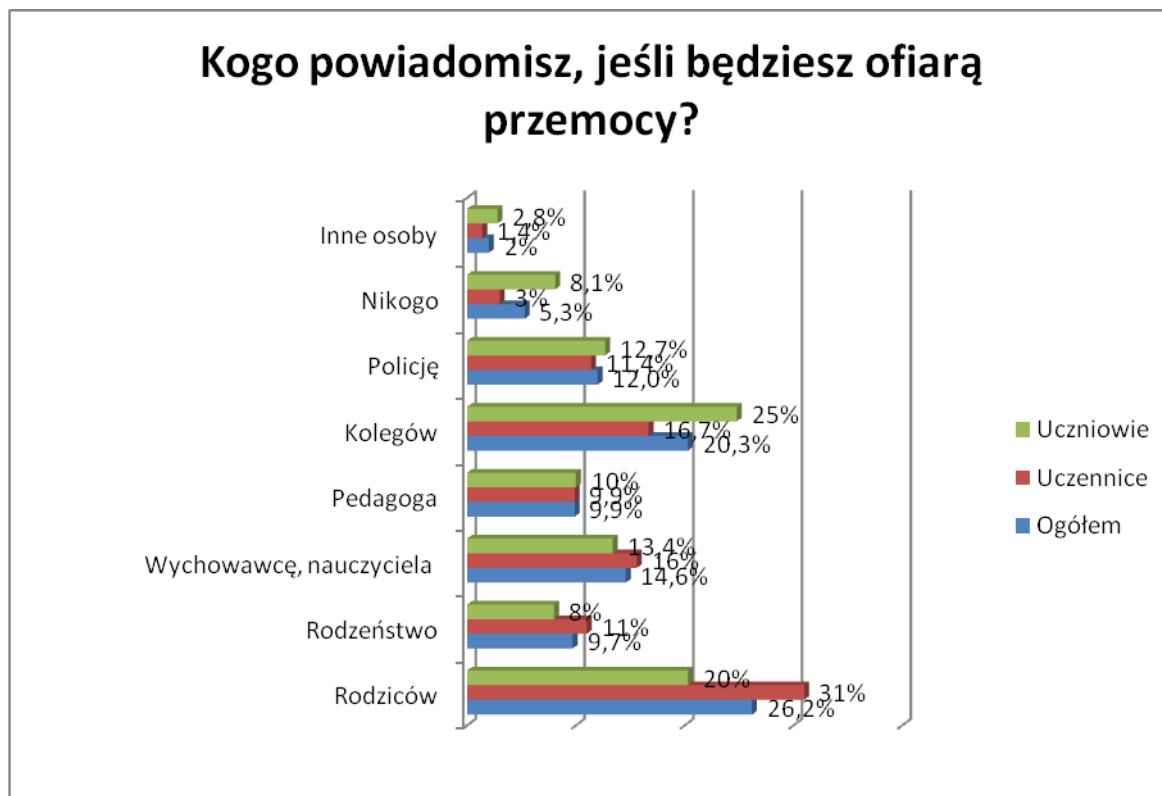
Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo często	3,3%	1,9%	4,7%
Często, kilka razy w tygodniu	3%	1,7%	4,3%
Kilka razy w miesiącu	14,3%	12,9%	15,8%
Rzadko	50,8%	50,2%	51,4%
Nie obserwuję wcale	28,6%	33,3%	23,8%

Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony otoczenia rówieśniczego lub członków rodziny, przyznaje się 28,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W związku z tym zbadaliśmy, czy młodzi mieszkańcy wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy ze strony rówieśników oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli są świadkami przemocy. Zdecydowana większość badanych - 80,7% (84,1% uczennic oraz 77,2% uczniów) posiada taką wiedzę, pozostałych uczniów należałoby poddać edukacji w tej kwestii.

Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. **7,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie łębarskim deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności (5,3% uczennic oraz 10% uczniów).** Trudno stwierdzić jednak, czy taka postawa wynikałaby z lęku czy też z obojętności wobec zjawiska agresji. Pozytywna informacja wiąże się ze znaczącą ilością uczniów deklarującą poinformowanie innej osoby (34,2%) oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu (43,2%). Niepokojący jest wskaźnik uczniów, którzy deklarowali włączenie się do bójki – 13% (21,5% uczniów oraz 4,9% uczennic). Należy wziąć pod uwagę, że może on być wyrazem chęci pozowania niż dowodem prawdziwych intencji.

Zapytaliśmy również młode osoby, kogo powiadomią, jeżeli będą ofiarami przemocy. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi. Badani uczniowie bardzo często wskazywali na rodziców- 26,2% (31% uczennic oraz 20% uczniów). Respondenci wskazywali również wskazywali często kolegów - 20,3% ankietowanych (16,7% uczennic oraz 25% uczniów) oraz wychowawców i nauczycieli - 14,6% ankietowanych (16% uczennic

i 13,4% uczniów). Warto zaznaczyć, że wśród badanych młodych mieszkańców powiatu łębskiego były też osoby, które nie powiadomiłyby nikogo o przemocy. Odpowiedziało w ten sposób 5,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu łębskiego.

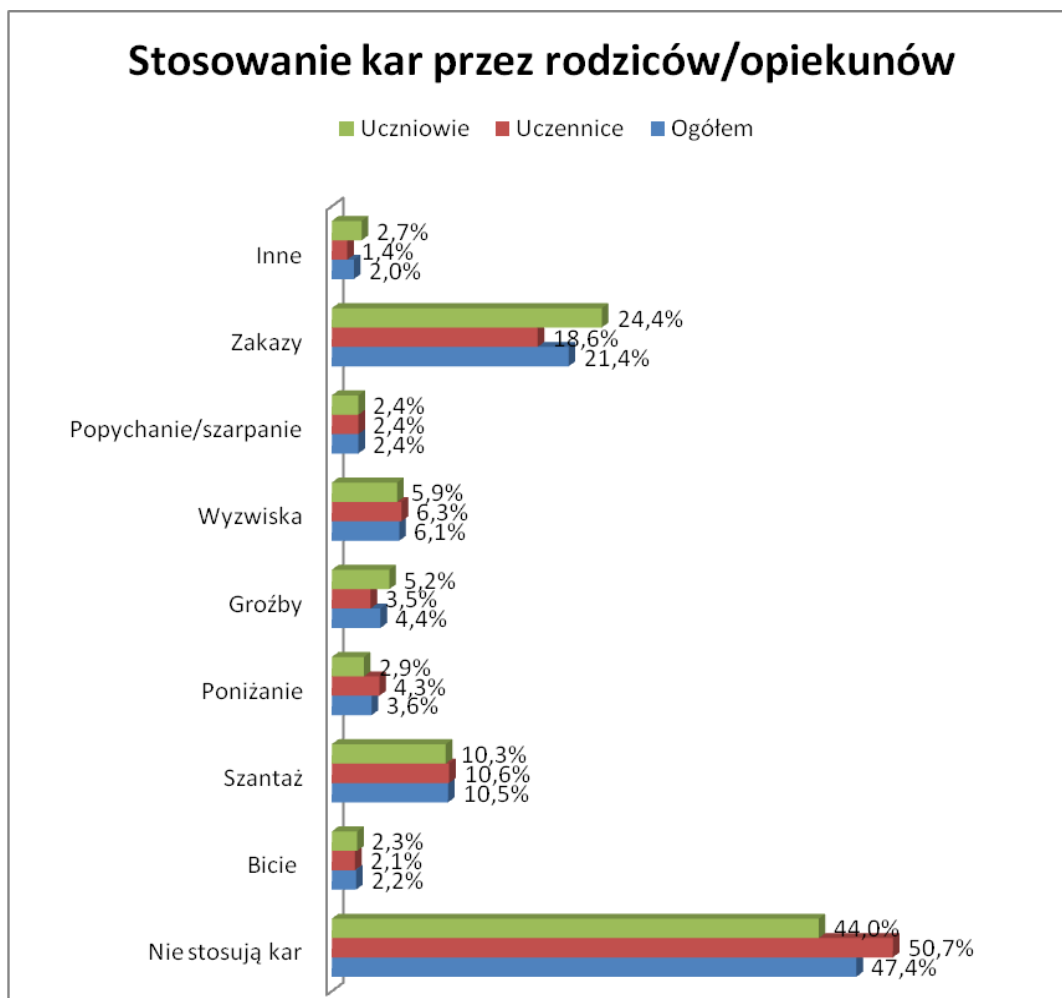

Badania koncentrowały się również na przemocy w rodzinie, relacjach młodych ludzi z rodzicami i postawach wychowawczych rodziców wobec własnych dzieci. 80,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre oraz raczej dobre; odsetek ten jest wyższy wśród uczniów – 81,9% niż wśród grupy uczennic 78,7%. 3,7% uczniów oceniło swoje relacje z rodzicami jako raczej złe oraz bardzo złe. Dzięki utrzymywaniu dobrych relacji dzieci z rodzicami, dom rodzinny staje się bezpiecznym miejscem dla młodej osoby.

Tab. 20. Jakość relacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu łębarskiego.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Bardzo dobre	50,7%	50,2%	51,3%
Raczej dobre	29,5%	28,5%	30,6%
Raz dobre, a raz złe	16,1%	17,4%	14,7%
Raczej złe	2,3%	2,6%	1,9%
Bardzo złe	1,4%	1,3%	1,5%

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców, w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci i formę, jaką ewentualne kary przybierają. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że **istnieje znaczny odsetek rodziców niestosujących kar wobec własnych dzieci**. 47,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych odpowiedziało, że ich rodzice nie stosują żadnych kar. **Z jednej strony brak stosowania kar w wychowaniu dzieci może świadczyć o braku konieczności takich zachowań bądź łagodnej i liberalnej postawie rodziców. Z drugiej strony może być również dowodem zbyt pobłażliwych zachowań rodziców w sytuacji, kiedy pewne rodzaje kar (w postaci pozbawienia przywilejów) wydają się potrzebne w procesie wychowania dzieci.** Kary, jeśli już występują, to najczęściej przybierają formę różnego rodzaju zakazów. Do stosowania przez rodziców kar fizycznych w postaci bicia przyznało się 2,2% respondentów.

Hazard i inne ryzykowne zachowania

Gry hazardowe stanowią poważny, choć dość często pomijany problem społeczny. Istnieje wiele możliwości uprawiania gier hazardowych: udział w loteriach pieniężnych, gra na automatach, odwiedzanie kasyna. Istnieje również możliwość uprawiania gier hazardowych w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS. Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również dzieci i młodzież. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając młodych mieszkańców powiatu łębskiego ze szkół ponadgimnazjalnych o ich osobiste doświadczenia.

Dane zawarte w poniższej tabeli pokazują, że 42,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne Smsy.

Tab. 21. Udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Udział w konkursach organizowanych przez gazety, TV, operatorów telefonicznych	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Nigdy	57,4%	55,4%	59,5%
1 raz	18,6%	20,2%	16,9%
Kilka razy (2-9)	20,4%	20,9%	19,8%
10 lub więcej razy	2,1%	1,7%	2,6%

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia związanego z grą na automatach w salonach gier. Poniższa tabela zawiera dane, które pokazują, że 53,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu zagrało na automatach. Zjawisko to jest bardziej powszechne wśród chłopców.

Tab. 22. Granie na automatach, w salonach gier.

Granie na automatach, w salonach gier	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Nigdy	46,7%	54,9%	38,2%
1 raz	14,8%	14,3%	15,4%
Kilka razy (2-9)	28,5%	22,6%	34,6%
10 lub więcej razy	9,2%	7,4%	11,2%

Zdecydowanie mniej uczniów deklaruje obstawianie przynajmniej raz w życiu zakładów bukmacherskich. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 21,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie lęborskim.

Tab. 23. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix

Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Nigdy	78,7%	89,8%	67,4%
1 raz	5,8%	4,2%	7,5%
Kilka razy (2-9)	8,5%	3,5%	13,8%
10 lub więcej razy	6,1%	1,7%	10,7%

14,6% badanych uczniów deklaruje udział w jakichkolwiek grach na pieniądze w Internecie. Tego typu gry są bardziej powszechne wśród uczniów (23,1%) niż wśród uczennic (6,4%).

Tab. 24. Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie.

Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie	Ogółem	Uczennice	Uczniowie
Nigdy	85,4%	93,6%	76,9%
1 raz	5%	2,5%	7,5%
Kilka razy (2-9)	5,7%	1,9%	9,7%
10 lub więcej razy	3,3%	1,3%	5,3%

Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych uczniów powiatu łębarskiego są gry na automatach oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Badania ESPAD z 2011 roku pokazują, że około jedna trzecia młodzieży- 37,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych- ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze.

Uczniom szkół ponadgimnazjalnych z powiatu łębarskiego zadano również pytania dotyczące zachowań seksualnych oraz przekonań związanych z tymi zachowaniami. Inicjację seksualną ma za sobą 43,1% uczniów. Jeśli chodzi o zróżnicowanie odpowiedzi badanych ze względu na płeć, w szkołach ponadgimnazjalnych takie doświadczenia miało 37,8% dziewcząt oraz 48,5% chłopców. Średni wiek inicjacji seksualnej w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych wyniósł 16,3 lat.

Młodym mieszkańcom powiatu łębarskiego, którzy deklarowali odbycie stosunku płciowego zadane zostały również pytania o stosunek bez zabezpieczenia. Niepokojące jest to, że 15,3% badanych uczniów odbyło stosunek bez zabezpieczenia raz, zaś 21,5% badanych 10 lub więcej razy, 26,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych – kilka razy (2-9 razy).

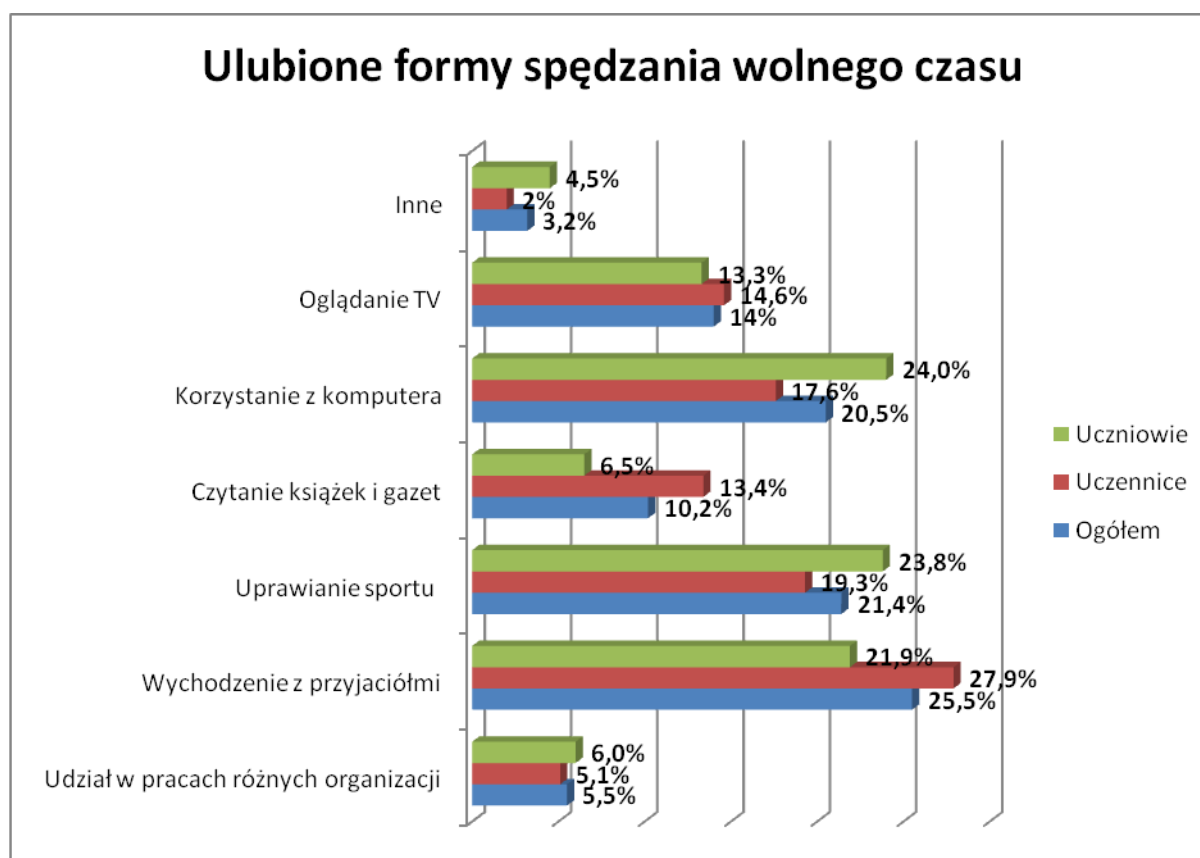
Kolejne pytanie dotyczyło doświadczania niechcianych kontaktów seksualnych. Wśród respondentów, 4,6% uczniów deklaroowało jednorazowe doświadczenie takiego kontaktu, 3,2% uczniów – kilka razy (2-9), natomiast 1,1% 10 lub więcej razy.

Według ESPAD z 2011 roku 21,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uprawiało seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji) w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, zaś 5,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało niechciane doświadczenia seksualne w ciągu 12 ostatnich miesięcy przed badaniem. W powiecie łębarskim wyższy odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych uprawiał seks bez zabezpieczenia oraz nieco wyższy odsetek badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczył niechcianego kontaktu seksualnego. Należy zaznaczyć, że w badaniu ESPAD z 2011 roku pytano o doświadczenia w ciągu ostatnich 12 miesięcy, podczas gdy w naszym badaniu pytaliśmy respondentów o doświadczenia w ciągu całego życia.

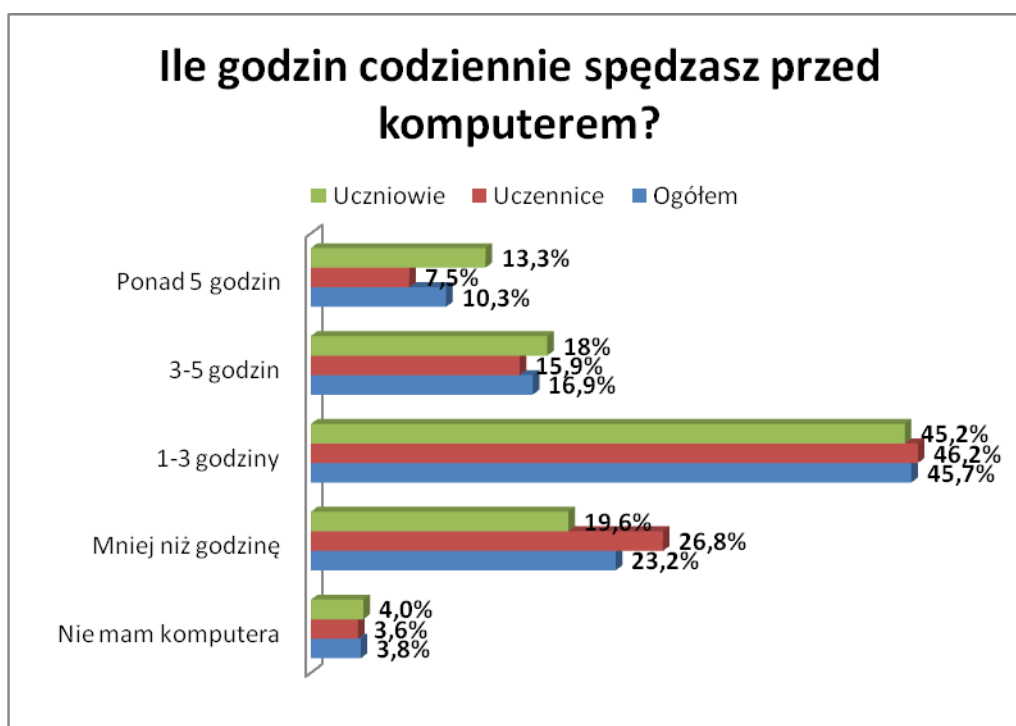
W mediach coraz częściej poruszany jest problem młodych ludzi, którzy świadczą usługi seksualne za różnego rodzaju korzyści materialne. W badaniu młodzi mieszkańcy powiatu łębarskiego zostali również zapytani o stosunek do świadczenia tego typu usług. 23,2% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że nie widzi niczego niestosownego w kontaktach seksualnych za pieniądze/prezenty. Występują różnice w odpowiedziach badanych dziewcząt i chłopców: wśród badanych 9,9% uczennic i 37% uczniów nie widziało niczego złego w świadczeniu usług seksualnych za korzyści materialne.

Używanie komputera przez młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą

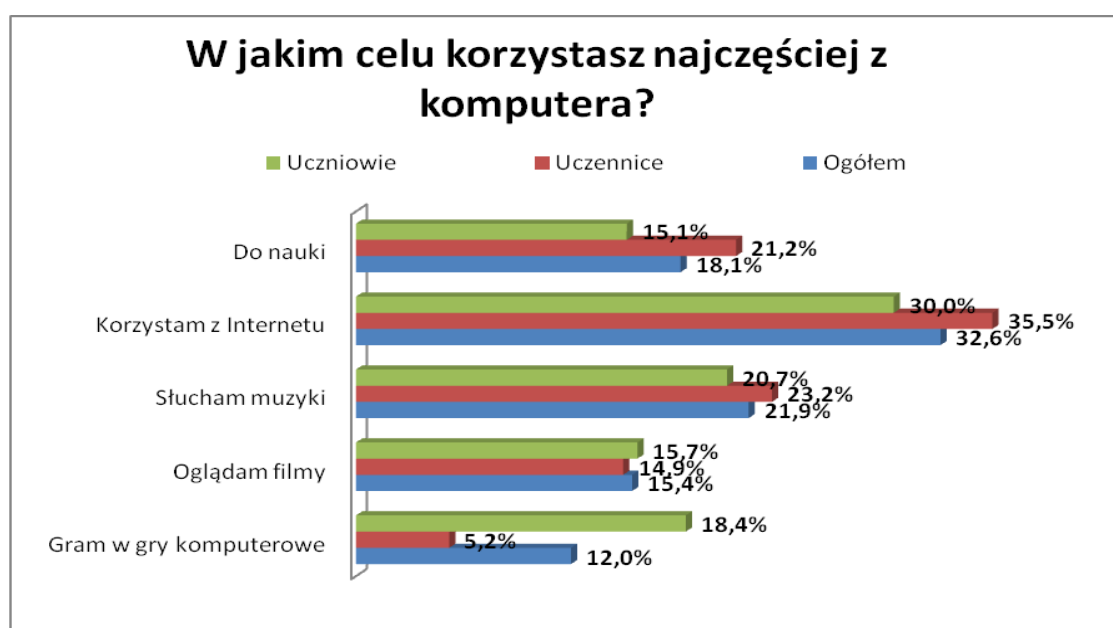
Internet jest bardzo popularnym medium wśród dzieci i młodzieży. Nawet jeśli dziecko nie ma w domu komputera z dostępem do Internetu, nie oznacza to wcale, że nie ma ono dostępu do sieci internetowej. Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z tego medium może wiązać się z występowaniem pewnych zagrożeń na jakie narażeni są młodzi ludzie. W badaniu postanowiliśmy poznać nawyki korzystania z komputera uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu łębarskiego oraz ich znajomość zagrożeń, jakie mogą wiązać się z korzystaniem z komputera i Internetu.

W badaniu zapytaliśmy uczniów o ulubione formy spędzania wolnego czasu. Najczęściej wybraną przez uczniów formą spędzania wolnego czasu jest uprawianie sportu (21,4%), korzystanie z komputera (20,5%) oraz wychodzenie z przyjaciółmi (25,5%). Najrzadziej badani młodzi mieszkańcy powiatu łębskiego biorą udział w pracach różnych organizacji (5,5%) oraz czytają książki i gazety (10,2%). Młodzi respondenci wymieniali ponadto grę na instrumentach muzycznych, taniec, rysowanie, akrobatykę, przejażdżki motorem i samochodem, fotografię oraz jazdę konno.

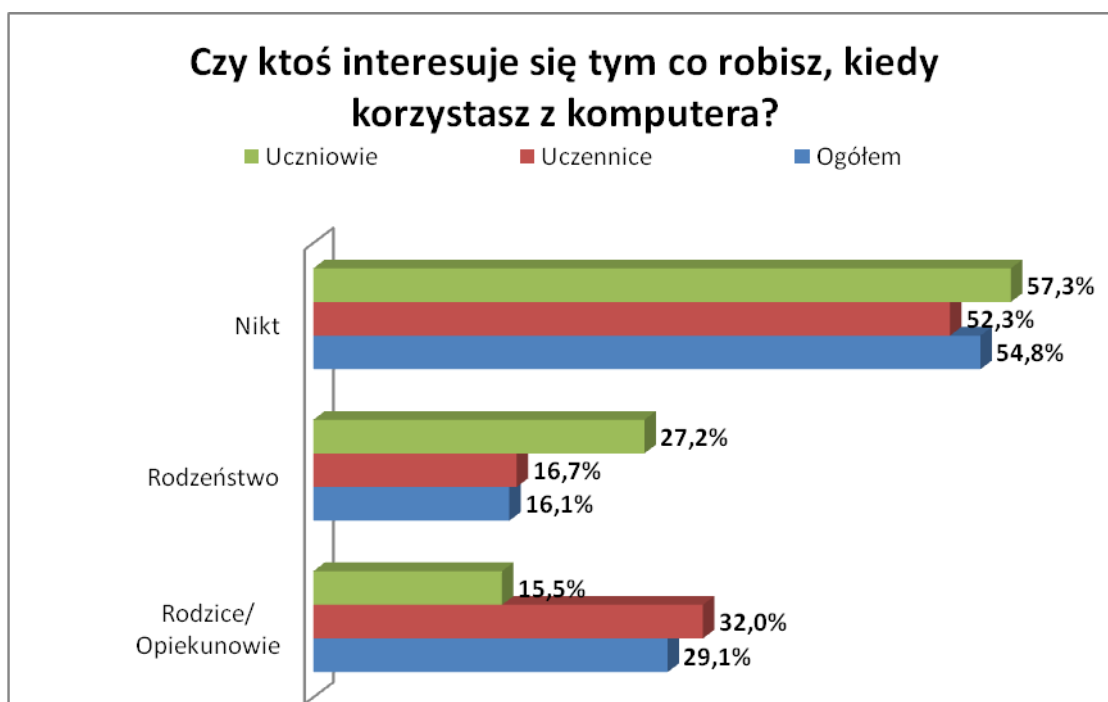

Prawie połowa badanych ze szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie. 23,2% uczniów spędza codziennie przed komputerem mniej niż godzinę, zaś 10,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem ponad 5 godzin dziennie, co może wskazywać na występowanie uzależnienia od komputera.

Młodzi mieszkańcy powiatu łębskiego najczęściej korzystają z Internetu -32,6%. 18,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wykorzystuje komputer do nauki, natomiast 21,9% respondentów używa komputera do słuchania muzyki a 15,4% ankietowanych korzysta z komputera w celu oglądania filmów.

Internet wzbudza wśród wielu dorosłych osób duże obawy. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, większość opiekunów osób małoletnich (58%) obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w Internecie.¹ W badaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy dorosłe osoby interesują się tym, co ich dzieci robią, kiedy korzystają z komputera. 29,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ich opiekunowie wykazują zainteresowanie tym, do czego wykorzystują komputer. Niepokoi fakt, że ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że nikt nie interesuje się tym, co robią, gdy korzystają z komputera.

Zapytaliśmy również badanych, czy znają pojęcie cyberprzemocy oraz czy sami byli kiedyś jej ofiarami. Pozytywną informacją jest to, że zdecydowana większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych- 86,7% zna to pojęcie i jest świadoma zagrożenia. Badani uczniowie

¹ CBOS, „Zagrożenia w Internecie”, 2008.

stosunkowo rzadko bywają ofiarami tego typu przemocy. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 4,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. 76,5% uczniów uznaje jako nieestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

Wnioski

1. Zagrożenia związane z substancjami psychoaktywnymi w środowisku uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie lęborskim.

- a) Spożywanie napojów alkoholowych przez badanych uczniów jest poważnym problemem w powiecie lęborskim. Do spożycia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznało się 88% badanych uczniów.
- b) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe badani uczniowie często wskazują na okazje towarzyskie, chęć zapicia problemów, chęć zaimponowania oraz obawę przed odrzuceniem i presję społeczną.
- c) 23,4% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu użyło narkotyków. Wystąpiło zróżnicowanie odpowiedzi badanych dziewcząt i chłopców. 19,3% badanych dziewcząt oraz 27,7% badanych chłopców posiadało doświadczenia z używaniem narkotyków.
- d) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp badanych uczniów do substancji psychoaktywnych. 76% badanych oceniło zakup alkoholu jako raczej łatwe oraz bardzo łatwe zadanie, 42% respondentów wypowiadało się w ten sposób o narkotykach, zaś 45,8% badanych uczniów przyznało, że zakup dopalaczy jest raczej łatwym oraz łatwym zadaniem. Ograniczenie dostępu do substancji psychoaktywnych jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.
- e) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też młodzi ludzie w tym okresie powinni zostać otoczeni szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i dopalaczy.
- f) Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że rodzice często nie zauważają tego, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować

rodziców i opiekunów, aby poświęcali swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapominali o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.

- g) Odsetek badanych uczniów w powiecie łębarskim, którzy przyznali się do przynajmniej jednokrotnego użycia dopalaczy wyniósł 11%, zaś 6,2% badanych uczniów przyznało, że sięgnęliby po dopalacze, gdyby mieli okazję.
- h) Większość badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 63,8% badanych uczniów deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków bądź innych środków zmieniających nastrój. Ponadto 72% badanych uczniów uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych.
- i) 82,8% badanych uczniów szkół powiatu łębarskiego deklarowało, że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja. Świadczy to o dużej świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających.
- j) Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców powiatu łębarskiego są gry na automatach oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Zdecydowanie mniej badanych uczniów obstawiało zakłady bukmacherskie lub grało na pieniądze w Internecie.
- k) Badania wykazały, że umiarkowanie dużo badanych uczniów ma kontakt z tytoniem oraz narkotykami. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznało się 61,5% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- l) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.
- m) Większość badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest świadoma zagrożenia cyberprzemocą oraz uznaje za niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

- n) Pozytywną informacją wynikającą z niniejszego badania jest również to, że zdecydowana większość ankietowanych- 80,1% czuje się bezpiecznie oraz raczej bezpiecznie w swoim środowisku szkolnym.